

BAKA ISTVÁN

Rike

Amikor 1967-ben Szegedre kerültem, még itt újságíróskodott a később szédületes karriert befutó Veress Miklós, fel-felbukkant Szepesi Attila, de a város költője – legalábbis a fiatalok számára – ő volt: *Rike*, azaz *Petri Csathó Ferenc*, akit a futballpályákon éppúgy számon tartottak, mint a lánykollégiumokban. Ő szervezte az Éva presszóbeli költői esteket, melyekért honorárium nem járt (egyszer még a kávémat is csak úgy tudtam kifizetni, hogy elszaladtam kölcsönért a közeli kollégiumba), de sokunk számára az első szereplési lehetőséget – szinte a költővé avatást – jelentették.

Rike ekkoriban tele volt életerővel, az én visszahúzódo félszegségemmel szemben ő volt a megtestesült magabiztosság; nem is vártunk mást, mint hogy a nemzedékünk-ből először az ő kötete fog megjelenni. Az a könyv azóta is késik, miközben a vele egyívásúak, sőt, a nála tíz-tizenöt évvel fiatalabbak is tucatnyi könyvvel jelentkeztek – nem mintha sokkal többet írtak volna (és tegyük hozzá: nem mintha jobbat írtak, írtunk volna). Csak éppen volt valami Petri Feri harsogó jókedve mögött, amiről nem tudtunk, vagy nem tulajdonítottunk neki jelentőséget, s amit egyetlen szóval lehet megnevezni: Ebes.

Ide, a hortobágyi Ebesre telepítették ki a Petri családot 1952-ben, Feri hat-hét éves korában itt élte át a Rákosi-korszak minden iszonyát és nyomorúságát, innen tért vissza X-es – azaz osztályidegen származású – gyerekként; még középiskolába se vették volna fel, bár kitűnő tanuló volt, ha nem nyer meg egy országos úttörőbajnokságot – futóként. Egyébként a betonpályán folyó futóedzések és a kegyetlen súlyozások miatt ment tönkre a gerince harmincéves korára.

Ebes, más szóval: a félelem. Hogy bármikor leinthezik, visszaküldhetik az utolsó padba, hogy bármikor kétségbe vonhatják nemcsak a tehetségét, hanem a megszólaláshoz, a létezéshez való jogát is.

Ebes miatt nem mert az első visszautasítás után új kötetet beadni (pedig hány ilyet megértünk mi is, szerencsésebb vagy csak kitartóbb pályatársai!); Ebes miatt vállalt munkát a két szegedi napilap közül is a sztálinistább szelleműnél, s írta a vezércikkeket maga is április negyedikére, november hetedikére.

A kitörési kísérlet – a szolnoki rádiónál töltött évek – után már a másikhoz tért meg rovatvezetőnek, s úgy tetszett, beilleszkedett, költői ambícióiról lemondva, de a versírást (és milyen remek versek írását!) nem hagyva abba, élte az elvtársakkal komázó vezető újságírók életét, egészen addig, míg egyszer – igaz, két nagyfröccs után – jól be nem olvasott Győri elvtársnak, aki akkor már nem volt olyan nagyon nagy elvtárs, de ahhoz még elég nagy, hogy Rike repüljön...

Ez már a nyolcvanas évek közepén történt, a nagy szélcsend és a szenilitásba fúlado nyitási kísérletek idején, amikor egy versért még folyóiratot lehetett betiltani, de ettől már senki sem ijedt meg, legfeljebb a betiltók maguk. A barátai ekkoriban ismét megkeresték Rikét: állítsa már össze azt a nyavalyás kötetet, vagy legalább adja oda nekik a kéziratokat, ők majd összerakják, talpalnak vele. Rike nem mondott nemet, sőt, hálás volt a segítségért, megígérte, hogy egy hét múlva hozza a kéziratot.

De Ebes nem engedte, ismét nem engedte, nem hozott semmit, és hetekig-hónapokig nem is találták; még a Gulyás testvérek által rögzített torokszorító vallomás sem kerülhetett a filmbe. És újra a betegségek, a gerincműtétek, magánéleti válságok, a munkahelyek közti hányódás, végül a rokkantnyugdíj nyomorúságos menedéke. A „másik” Petri, aki miatt az anyai Csathó nevet fel kellett vennie, közben diadalmasan tért vissza belső emigrációjából, Rikénél meg maradt az évi négy-öt vers a Tiszatájban, olykor a Kortársban; legteljesebb versgyűjteménye ma is az 1979-es szegedi antológiában, a Gazdátlan hajókban olvasható. Él tovább a „vidék vidékén”, írja végletekig lecsupaszított nyelvű, atommag-tömörségű verseit, és most már – a sajátja helyett – időközben felnőtt fia, Petri Vereb Gábor pályafutását egyengeti. Tanúja voltam egy közös fellépésüknek – torokszorító volt az is.

Mit kívánhatnék Petri Csathó Ferenc sok vihart kiállt hajójának, összegyűjtésre, kiadásra váró életművének? Egy csendes öblöt, termékeny, nyugodt éveket, és a kötetet – a KÖTET-et –, de most már igazán, mindannyiunk örömére, vigaszul az elvesztett-eltett évekért.

